

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITI TUTUM VE İSLAMOFOBİ*

Anti-Immigration Attitude and Islamophobia in Europe

Selinay İLGAZ**

Öz

İslamofobi, Müslümanlara ve İslam dinine karşı oluşan önyargı ve ayrımcılıktan kaynaklanmaktadır. 11 Eylül 2001 terör saldırılarından sonra Müslümanlara karşı önyargılar artmış bulunmaktadır. Soğuk Savaş sonrası dönemde aşırı sağ partilerin yükselmesiyle ırkçılık olgusu gündeme gelmiş ve Müslümanları toplumdan dışlamaya yönelik bir şekil almaya başlamıştır. Beraberinde İslam karşıtlığına giden yolda ırkçılık ve yabancı düşmanlığı önemli rol oynamıştır. Başka bölgelerde olduğu gibi Avrupa'da da sürekli artış gösteren İslamofobi olgusundan bahsedebilmekteyiz. Bu doğrultuda çalışmada; İslamofobi olgusu, oluşum şartları, yaşanan göç sorunları ve bu bağlamda İslam karşıtlığı sorunu ele alınacak, bu olgu ve süreçlerin Müslümanların yaşamını nasıl etkilediği konusu incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa, Göç, İslamofobi, Irkçılık, Yabancı Düşmanlığı.

Abstract

Islamophobia, is caused by prejudice and discrimination against Muslims and the religion of Islam. After the terrorist attacks of September 11, 2001, prejudice against Muslims increased. With the rise of far-right parties in the post-Cold War period, the phenomenon of racism came to the fore and began to take a form to exclude Muslims from society. Attendantly, racism and xenophobia played an important role on the way to anti-Islamism. We can speak of the phenomenon of Islamophobia, which is constantly increasing in Europe, as in other regions. Accordingly; the phenomenon of Islamophobia, the conditions of its formation, the problems of immigration and the problem of Islamophobia in this context will be discussed, and how these phenomena and processes affect the lives of Muslims will be examined.

Keywords: Europe, Migration, Islamophobia, Racism, Xenophobia.

---

* Makale Geliş Tarihi: 31.10.2022

Yayına Kabul Tarihi: 02.03.2023

** Uluslararası İlişkiler Uzmanı, e-posta: selinayilgazz@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6843-791X.

GİRİŞ

Kelime anlamı olarak “İslam korkusu” anlamına gelen “İslamofobi” terimi, İslam’dan ve Müslümandan korkma, çekinme anlamını taşımaktadır. İslamofobinin tarihi, İspanya’da Endülüs’ün Emeviler tarafından fethedilmesine kadar uzamaktadır. Kavramın günümüzde revaçta olmasının temel nedeni, 1991 yılında Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra düşman olarak algılanan Marksizm ve Komünizm tehdidinin azalmaya başlaması, beraberinde de Batı Dünyası’nda düşman bulma ihtiyacının artmasıdır. Kavramın derinleşmesinde payı olan diğer bir etken de 11 Eylül 2001 tarihli terör saldırılarıdır. Saldırlardan sonra Müslümanlara karşı önyargı ve beraberinde İslamofobi olgusunun arttığını söylemek mümkündür.

Müslümanların büyük bir kısmı zorunlu ya da gönüllü olarak göç etmişlerdir. İnsanların buldukları alanı kendi iradesiyle ve genel olarak daha iyi bir yaşam elde etmesi için yaşadığı alanı terk etmesiyle gönüllü göçler gerçekleşmiştir. Ayrıca İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra işçi gücünü kaybeden bazı Avrupa ülkelerinin işgücü ithal ettiği görülmektedir. Gönüllülük dışında savaş gibi nedenlerle de Müslümanlar, zorunlu göçe maruz kalmış ve Avrupa’ya yerleşmişlerdir.

11 Eylül saldırılarından sonra başta Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olmak üzere Avrupa’da da İslam karşıtı tepkiler artmıştır (Çelik ve Erol, 2019: 28). Avrupa’ya yönelen göç hareketleri ve yaşanan terör olayları neticesinde İslam karşıtlığı ve ötekileştirme gittikçe hız kazanmış; Müslümanlar, gün geçtikçe ayrımcılık, tahammülsüzlük, şiddet ve önyargının hedefi haline gelmiştir. Ayrıca ABD’de başlayan ve daha sonra diğer ülkeleri de etkisi altına alan 2008 ekonomik krizinin nedenleri de göçmenlere yüklenmiştir.

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITI TUTUM VE İSLAMOFOBİ

Söz konusu durum, Müslümanların tekrar ötekileştirmenin hedefi haline gelmesiyle sonuçlanmıştır. Göçmenlerin Avrupa için külfet oluşturduğu düşüncesi, gerçekleşen terör eylemleri ve Avrupa'da yükselen aşırı sağ hareketlerle Müslümanların huzuru tehdit altına girmiştir. Toplumda üstünlüğü oluşturan kişilerle aynı özelliklere sahip olmamak, onların ötekileştirilmelerine neden olmuştur. Bu makalede de belirtilen veriler ve olaylar sonucunda, Avrupa'ya yerleşen göçmenlerin bölgede terör olaylarının artmasıyla "potansiyel suçlular" olarak algılandıklarını söylemek yerinde olacaktır.

Bu doğrultuda özellikle Müslüman göçmenler, Avrupa'daki güvenlikleştirme sürecinde temel nesnelere haline gelmişlerdir. Beraberinde, medyada ve kamuoyunda göç ve suç, göçmen ve suçlu, terör ve İslam kelimelerinin birlikte kullanılması, Müslümanların ötekileştirilmesinde itici güç olmuştur. 11 Eylül saldırılarından sonra Avrupa Birliği (AB) ve özellikle de Almanya, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde göç politikaları, "ulusal güvenlik" ve "terörle mücadele" kavramları bağlamında yeniden şekillenmiştir (Adıgüzel, 2022: 129-130).

Bu kasamda çalışmada önce İslamofobinin tarihsel gelişimi açıklanacak ve İslamofobinin yorumlanması konusunda ele alınması gereken ırkçılık ve yabancı düşmanlığı kavramlarına yer verilecektir. Avrupa'ya yönelik göçler, göçlerin düşünce sistemi üzerindeki etkisi ve günümüzdeki durum incelenecektir. Ayrıca Avrupa'da yaşanan İslam karşıtlığının bölgedeki Müslümanlara olan etkisi, İslamofobik eylemler ve olaylar üzerinden irdelenecektir.

İSLAMOFOBİ, İRKÇILIK VE YABANCI DÜŞMANLIĞI KAVRAMLARI

İslamofobi kavramını açıklamadan önce “fobi” kelimesine değinmekte yarar vardır. Fobi, Yunan mitolojisinde “phobos” adıyla bilinen ve korku tanrısı olduğu düşünülen mitolojik bir kahramandır. Literatürde herhangi bir şeye eklenerek ona karşı duyulan aşırı veya abartılmış korku ifade edilir. Beraberinde fobi veya fobia, eklendiği kelimelere korkunun haricinde, kin ve nefret besleme anlamı da katmaktadır (Aktaş, 2014: 36). Böylelikle İslamofobi, genel olarak İslam korkusu anlamına gelmekte ve İslam’a ve Müslümanlara karşı duyulan korku, kin, nefret ve düşmanlık gibi davranışları ifade etmektedir. İslamofobiyi tanımlarken ayrımcılık, önyargı ve şiddet kavramlarına da yer verilmektedir. “Önyargı” kavramıyla Müslüman karşıtı tutum, “ayrımcılık” ile Müslümanların karşılaştıkları farklı tutumlar ifade edilmektedir. “Şiddet” kavramı ise Müslümanlara karşı sözlü veya fiziki sataşmalar olarak değerlendirilmektedir (Aktaş, 2014: 36).

İslamofobi ile İslam düşmanlığı çoğunlukla birbirlerinin yerine kullanılsalar da aslında farklı kavramları oluşturmaktadır. İslamofobi, sosyolojik bir kavram olmakla birlikte, İslam’a ve Müslümanlara karşı korku duyma, nefret, aşağılama anlamlarını ifade ederken; İslam düşmanlığı, bilhassa medya ve siyaset yoluyla İslamiyet’e bilinçli olarak yapılan düşmanlığı ifade etmektedir (Opyar ve Kenepek, 2007).

11 Eylül saldırılarından sonra İslamofobi algısı ivme kazanmış ve Müslümanlara karşı ayrımcılık, dışlama, önyargı ve şiddet eylemleri artmıştır (Aydın ve Yarım, 2008: 8). Bu tarihten sonra Batı’daki İslam imajı kötüleşerek, Müslümanlara yönelik olumsuz tutum yükselişe geçmiştir. İslam ile terörü özleştiren düşünceler ortaya çıkmış ve zamanla toplumların radikal kesimleri tarafından bu düşünceler benimsenmeye başlanmıştır. Bu da İslamofobinin yükselişe geçmesine yol açmıştır (Aslan vd, 2016: 454).

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITI TUTUM VE İSLAMOFOBİ

İslamofobinin yükselişi ve İslam ve Batı Dünyası'nın karşı karşıya gelmesinde Samuel Huntington'un "Medeniyetler Çatışması" tezinin de etkisi vardır. Bernard Lewis'in 1990 yılında yayımladığı "Müslüman Öfkenin Kökenleri" (Lewis, 1990) adlı çalışmasında yer alan bu kavram, Huntington tarafından tez haline getirilmiştir. Fukuyama'nın "Tarihin Sonu" tezine cevap niteliği taşıyan çalışmada Huntington, tarihin sonunu işaret eden evrensel değerler sistemi ve uluslararası bir düzenden bahsetmemiştir. Bilakis var olan düzensizliğin çözümlemesini yapmaya ve bu düzensizliğe yol açan çatışma alanlarının ortak zeminini yakalamaya çabalamıştır (Kumru, 2018: 605). Huntington, "Medeniyetler Çatışması" tezinde 1990'lı yıllardan itibaren ittifak ya da ihtilafların belirleyici unsurunun politik veya ekonomik ideolojiler değil; medeniyetler olduğunu ifade etmektedir.

Bununla birlikte Huntington, ağırlıklı olarak Batı ve İslam medeniyetleri üzerinde durmuş ve bu medeniyetler arasında çatışma ihtimalinin yüksek olduğunu öne sürmüştür. Bu tez, Hristiyan ve İslam Dünyası'nı karşı karşıya getiren bir etki yaratmış ve Batı ile Müslümanlar arasında çatışmayı destekleyen önemli araçlardan biri olarak kullanılmıştır (Aktaş, 2014: 32).

İrkçılık ve yabancı düşmanlığı, İslamofobinin ortaya çıkışında ve yorumlanması konusunda önemli kavramlardır. Müslümanlara karşı önyargıları yorumlama konusunda çalışmaları olan bazı uzmanlar, İslamofobi kavramının yanlış anlamlandırıldığına dikkat çekmektedir. Bu düşünceye göre var olan durum; önyargı, ırkçılık veya yabancı düşmanlığıdır. Kavram bu şekilde anlamlandırıldığı zaman ayrımcılığın nesnesi olarak İslam dininin öne çıktığı savunulmaktadır (Kaya, 2021: 107-108). Beraberinde İslamofobi kavramı, yabancı düşmanlığının bir yansıması veya uzantısı olarak da düşünülmektedir. Bu düşünceye göre yabancı düşmanlığı, Müslüman olan insanlara yönelikse, bu durum İslamofobi olarak ifade edilmektedir (Kaya, 2021: 107-108).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

İrkçilik ve yabancı düşmanlığı aynı anlamlarda değildir. Ancak bu iki kavramın özdeşleştiğinden de bahsedilebilir. Yabancılara karşı olan düşmanlığın temelini bir ırka dayalı olduğu düşünülürken, bu kavram karşımıza ırkçılık olarak çıkmaktadır. İslamofobi açısından üzerinde durulması gereken önemli dönüşümlerden biri bu noktadadır. Buna göre İslamofobi, ırka yönelik bir düşmanlığı oluşturmayıp, din ve kültür temelli bir düşmanlığı yansıtmaktadır (Canatan, 2007: 26-27). Yine de iki kavram da Müslümanların Batı'ya uyum sağlamasını zorlaştırmış, beraberinde Müslümanlara yönelik ötekileştirmenin de artmasına neden olmuştur (Bozlak, 2019: 20). Ne yazık ki bu durum gün geçtikçe insanları maddi ve manevi şekilde etkilemiş ve tarih, kanlı biten birçok mücadeleye tanık olmuştur.

İrkçilik kavramını açıklamak gerekirse, ırk sözcüğünün kökeninin tam olarak nereden geldiği bilinmemekle birlikte sözlük anlamı olarak "kalıtsal özyapıları bir olan insanların oluşturduğu doğal topluluk" şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Kavramın ırkçılığı betimleyen bugünkü anlamıyla kullanımı 17. ve 18. yüzyılların eseridir. İrkçilik, günümüze kadar farklı açıklamalara kaynaklık etmiştir. Fakat en genel tanıma göre kişinin sosyal ve ahlaki özelliklerinin doğuştan gelen biyolojik özelliklere dayandığını savunmakla beraber belirli bir ırkı diğerinden üstün ya da aşağıda görme düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Butterwegge'e göre ırkçılık, özünde güç ve şiddeti ifade eden bir kavramdır. İrkçiliğin güç ve şiddeti içermesi kaçınılmazdır (Butterwege, 2002: 55-67).

İrk kavramının Avrupa'da doğduğunu öne sürenler, bu kavramı üç ana döneme ayırmaktadır. 17. yüzyılda başlayan birinci dönem; modern anti-semitizmin doğduğu, "ırk-devlet" düşüncesinin ortaya çıktığı dönemdir. Emperyalizmin yaygın olduğu ikinci dönem de ırkın siyaset dâhilinde bir inanç haline aldığı görülmüştür. Bir diğer dönem ise Benjamin Disrael'in "İrk her şeydir, başka gerçek yoktur." sözüyle açıklanabilecek üçüncü dönemdir (Akça, 2016: 12). Örnek olarak Hitler faşizmini ve Güney Afrika'nın ırk ayrımcılığına dayanan Apartheid rejimini verebiliriz. Bahsi geçen rejim;

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITI TUTUM VE İSLAMOFOBİ

1948-1994 yılları arasında Güney Afrika Cumhuriyeti ile buraya bağlı Güneybatı Afrika'da, Ulusal Parti Hükümeti tarafından uygulanan ırkçı politikaları ifade etmektedir. Bu politikalar bağlamında beyazların egemen olduğu siyahların ise aşağı görüldüğü sistemde, siyahlar birçok haklardan mahrum kalmış ve insan hakları, 1990'lı yıllara kadar hiçe sayılmıştır. Bu sisteme karşı Anti-Apartheid hareketi kurulmuş ve Nelson Mandela'nın iktidara gelmesiyle ırkçı-ayırıcı düşünce durdurulmaya çalışılmıştır (Büyüktavşan, 2021: 29). Bu kapsamda ülkedeki refahın eşit dağıtılabilmesi için birtakım politikalar hayata geçirilmiştir.

İrkçi şiddete örnek olarak Avrupa'daki Türkleri tehdit eden yaklaşımlar da gösterilebilir. Özellikle de Almanya'da ırkçı tutuma büyük ölçüde maruz kalan Türklere karşı yapılan saldırılar bağlamında Hamburg'da Ramazan Avcı adlı Türkün dazlaklar (skinhead) tarafından bıçaklanarak öldürülmesiyle başlayan ırkçı cinayetler 1988 yılında Schwandorf, 1992 Mölln ve 1993 Solingen kundaklamaları hafızalardaki yerini korumaktadır (Ünver, 2015: 15).

Hatırlanacağı gibi, 2011 yılında Norveç'te 77 kişinin ölümüyle sonuçlanan saldırının üzerine TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyon Başkanlığı tarafından "Avrupa'da İrkçilik ve Yabancı Düşmanlığı" başlıklı dosya açılmıştır. 2014 yılında yapılan istatistik ve değerlendirmelerle İslam karşıtlığının öne çıkması durumuna karşı İslamofobiye daha fazla yoğunlaşmak gerektiği vurgulanmıştır. 2014 yılında Avrupa'nın yedi ülkesinde Türklere karşı kasıtlı yapıldığı tespit edilen saldırı sayısı 61'dir. Bu eylemlerden çoğu Almanya'da gerçekleşmiş ve saldırıların merkezinde camiler yer almıştır. Camilere yönelik yapılan eylemler, İslam karşıtlığını bariz şekilde ortaya çıkarmıştır (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı, 2015). Fakat ırkçılığı sadece fiziksel şiddetle sınırlamak yanlıştır. Bu kapsamda, çoğunlukta olmayan kesimin öteki olarak tanıtılması ve dışlanması da örnek verilebilmektedir.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

İrkçiliğin klasik ırkçılık ve yeni-ırkçılık olarak kullanıldığı da görülmektedir. Bu düşünceye göre klasik ırkçılık, biyolojik olarak; yeni ırkçılık da kültürel temelli ele alınmaktadır. Diğer deyimiyse kültürel ırkçılık göç olgusunu merkeze almaktadır. En belirgin özellik kültürel farklılıklar ve bu kültürel farklılıkların değiştirilemez olduğu düşüncesidir. Beraberinde uyum konusuna dikkat çekilmektedir. Kültürel ırkçılık, düşmanca yaklaşılacak herhangi bir yabancı kültüre karşı gelişmektedir. Bu doğrultuda bu kavramın da İslamofobiyle yakından ilgisi olduğu söylenebilmektedir (Hıdır, 2017: 23-49).

Günümüzde ırkçılığın bir biçimi olarak tanımlanan ve sosyal tabana büyük ölçüde yansıyan yabancı düşmanlığının varlığından da söz edilmektedir. İrkçilik ve yabancı düşmanlığını birbirinden ayırt eden nokta ırkçılığın kaynağını; ten rengi, saç tipi ve yüz biçimi gibi fiziksel özelliklere ilişkin farklılıklara dayanarak açıklamakta, yabancı düşmanlığı ise ötekini yabancı görme fikrine dayanmaktadır (Özmete, 2018: 193). İrkçilik ve yabancı düşmanlığı, ayrımcılık konusunda bütünleşmektedirler.

Yabancı düşmanlığı Yunanca “korku” anlamına gelen “phobia”, “yabancı” ve “misafir” anlamına gelen “xenos” sözcüklerinden oluşmakta ve kişinin yabancı olarak algıladığı kişiden korkması anlamına gelmektedir (Düğer, 2020: 54). Toplumda ötekileştirilen ve ayrıştırılan kişilere karşı korku duyma, zamanla nefret şeklini almakta ve bununla birlikte yabancı düşmanlığı, yabancılardan nefret etme şeklinde algılanmaktadır. Rusya’da 1990’lı yıllardan sonra gün yüzüne çıkan saldırılar ve artış gösteren şiddet eylemlerinin insanlar arasında tehdit oluşturmaya başlamasını yabancı düşmanlığına örnek olarak gösterebiliriz. Hitler’in Neo-Nazilerinden etkilenen ve Dazlak olarak bilinen kişiler, özellikle gruplar halinde takılarak Rus olmayanlara karşı tehdit oluşturmuşlardır. Bölgede “Rusya, Ruslarıdır” deyimiyse kendilerini ifade eden Dazlaklar, yaptıkları saldırılarda Afrikalı ve Asyalıları da hedef almakla birlikte, özellikle Kafkasya ve Orta Asya kökenli

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITI TUTUM VE İSLAMOFOBİ

kişilere yönelik yaralama ve öldürme eylemlerinde bulunmuşlardır (Asker, 2016). Ayrıca örgütün sıklıkla Kafkas kökenlilerin çoğunlukta olduğu semt pazarlarına ellerinde demir çubuklar ile toplu saldırılarda bulunduğu açıklanmıştır (Başlamış, 2022).

Rusya'da yabancı karşıtı görüşlerin gün geçtikçe arttığı görülmektedir. 2010 yılında yapılan bir ankete göre Rusların %55'i "Rusya, Ruslarıdır" görüşünü desteklemektedir (Asker, 2016). Bölgedeki yabancı karşıtlığı Türklere de yansımaktadır. Metro istasyonunda dazlaklar tarafından öldüresiye dövülen Vural Özmen (Milliyet, 2022), beyzbol sopasıyla dövülerek öldürülen Fatih Mehmet Eslan (Milli Gazete, 2022) ve medyada yansıtılmayan birçok yaralama ve öldürme haberlerini örnek verebiliriz. Ayrıca Türk karşıtlığı 2015 yılında Rus uçağının düşürülmesinden sonra yoğunlaşmış ve bu durum, Türklere olan tepkileri arttırmıştır. Levada Araştırma Merkezi'nin 2016 yılının Haziran ayında yapmış olduğu ankette Ruslar, Türkiye'yi esas düşman ülkelerden biri olarak tanımlamışlardır (Levada, 2016).

AVRUPA'YA YAPILAN GÖÇLER

Göç kelimesi Türk Dil Kurumu'nda ifade edildiği şekliyle "Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret" anlamını taşımaktadır (TDK, 2022). Göç; ekonomik, siyasi sebeplerle olmakla birlikte oluşum nedenlerine göre gönüllü ve zorunlu olarak ikiye ayrılır. Daha iyi bir yaşam koşullarını sağlamak gayesi uluslararası alanda göçün artmasına ve insanların merkez ülkelere doğru kaymasına neden olmuştur. Bu sebeple göçün istikameti çevre ülkelerden merkez ülkelere doğru ilerleme göstermiştir. Göçmen kavramı ise geçici veya kalıcı olarak çeşitli nedenlerle bir yerden başka bir yere giden kişi olarak açıklanmaktadır (IOM, 2022).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

UNDESA'nın verilerine göre 2019 yılı itibariyle tüm dünya bölgelerinde yükseliş eğilimini sürdüren göçmenlerin sayısı 272 milyona ulaşmıştır. Bununla birlikte her 30 kişiden birinin göçmen olduğu saptanmıştır (UN, 2019).

Görüldüğü gibi Avrupa, günümüze kadar önemli ölçüde göç almıştır. Bölge; İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi, Yugoslavya'nın dağılması, Bosna Savaşı, Suriye İç Savaşı ve diğer Müslüman ülkelerde ortaya çıkan olaylar doğrultusunda göç dalgalarına uğramıştır (Ceyhan, 2018: 106). İnsanlar canı pahasına da olsa Avrupa'ya ulaşmak adına yasal ya da yasal olmayan şekilde kıtaya giriş yapmak için çaba sarf etmişlerdir. Göçmenler Avrupa Birliği (AB) ülkelerine ulaşmak için Doğu Akdeniz ve Batı Balkan rotalarını kullanmaktadırlar. Özellikle de Kuzey Afrika ülkeleri üzerinden Avrupa'ya geçmek isteyen göçmenler Doğu Akdeniz rotasını sıklıkla kullanmaktadır (Türksoy, 2021: 16-17).

Avrupa'daki göç olgusunu birçok şekilde açıklayabiliriz. Bunlardan biri, Avrupa tarihindeki savaşlar, kıtlıklar, devrimler ve teknolojik gelişmeler gibi mühim hadiselerde, Avrupa'nın geçmişinin sürekli denizaşırı genişleme noktalarına bağlı olmasıdır.

Uluslararası Göç Örgütü'nün verilerine göre, Avrupa'da 2019 yılında 82 milyondan fazla uluslararası göçmen yaşamaktaydı. Bunların %42'lik kısmı, Avrupa'da doğup bölgenin başka bir yerine geçen göçmenleri kapsamaktadır. Aynı yıl, 13 milyondan fazla göçmene sahip olan Almanya, Avrupa'da en yüksek yabancı doğumlu nüfusa sahip olan ülke konumuna gelmiştir. Buraya yaşanan göç Polonya, Rusya, Kazakistan ve Suriye'den kaynaklanmıştır.

İtalya ve İspanya ise 2019 yılında 6 milyona yakın yabancı doğum nüfusu ile Avrupa'nın beşinci ve altıncı sırasında yer almaktadır. Bu ülkelerdeki yabancı doğumlu nüfusun çoğu Avrupa'nın başka bölgelerinden Romanya, Arnavutluk, Almanya veya Kuzey Afrika ülkelerinden gelmişlerdir

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITI TUTUM VE İSLAMOFOBİ

(IOM, 2022). Bölgedeki en büyük 20 göç ülkesinden İsviçre, nüfusunda (% 29,9) en yüksek göçmen payına sahipken; onu İsveç (% 20), Avusturya (% 19,9) ve Belçika (% 17,2) takip etmektedir.

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITLIĞI VE İSLAMOFOBİK YAKLAŞIMLAR

Avrupa'da göçmen sayısı gün geçtikçe artmış ve bu artışa paralel olarak birtakım sorunlar meydana gelmiştir. Bölgede yaşayan insanların ve yükselişe geçen aşırı sağ partilerin göçmenleri bir güvenlik sorunu olarak düşünmeleri, bu sorunların kaynaklarından biri olarak görülmektedir. Özellikle göçmen karşıtı aşırı sağ partiler, göçmenlerin işsizliği ve suç oranlarını arttırdığını ileri sürerek toplumu kendi taraflarına çekmeye çalışmışlardır (Akça ve Kedikli, 2017: 82).

Göçmenlerle ilgili görüşler; Avrupa Konseyi'nin göçmenler için birçok Avrupa ülkesinde yaptığı araştırma, toplantı ve saha çalışması temelinde sonuçlandırılmıştır. Neticede göçmenlerin toplum tarafından büyük ölçüde suç oranlarını attırdığı, ülkeye hastalık getirdikleri, işsizliğe ve ülkede ücretlerin düşmesine neden oldukları, refah devletini kötüye kullandıkları, buldukları ülke kendilerininmiş gibi davrandıkları, okullardaki eğitim seviyesini düşürdükleri, kendi içlerinde kadınları dışladıkları gibi söylemlere ulaşılmıştır (Council of Europe, 2022).

Avrupa Parlamentosu'nun 2019 tarihli raporuna göre göç eden insanların yoğunlukta olduğu yerler sırasıyla; Suriye, Nijerya, Fildişi Sahilleri, Gine, Fas, Irak, Pakistan, Bangladeş, Gambia, Mali, Afganistan, Arnavutluk, Cezayir, Eritre ve Tunus'tur. Bahsedilen ülkelerden göç eden insanlar, dünyadaki toplam göçmenlerin %53'ünü, diğer ülkelere kaynaklananlar ise %47'sini oluşturmaktadır (European Parliament, 2022). Buna ek olarak Avrupa'ya yaşanan göçlerin önemli kesimini Müslümanlar oluşturmaktadır.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

2010-2016 yıllarının ortasında yaşanan göçler, Avrupa'da Müslüman nüfusun büyümesini sağlayan en büyük faktördür. Toplumda oluşan sorunların büyük ölçüde Müslüman göçmenlere yöneltilmesi, toplum nezdinde İslam'ı ve Müslümanları hor görücü eylemleri meşru görmeye hazır bir kitlenin oluşmasına neden olmuştur. İslam dinine ve Müslümanlara karşı oluşan önyargı, 11 Eylül saldırılarından sonra göçmen karşıtı etkinin yükselmesiyle beraber artmıştır. Ardından yaşanan 2003 İstanbul, 2004 Madrid, 2005 Londra (Erol, 2012: 356) ve 2015 Paris saldırıları, göçmen politikalarındaki değişimi de beraberinde getirmiştir (Ece, 2019: 53). Yaşanan olaylardan sonra göçmen karşıtı durum, İslam karşıtı bir hal almaya başlamış ve İslamofobi olarak tanımlanan yeni bir durum ortaya çıkmıştır.

Müslümanların yoğunlukta olmasına rağmen yine de İslam karşıtı davranışlarla karşı karşıya kalınan bazı ülkelerin (Mısır, Lübnan vb.) aksine, bir sosyal ve siyasal problem olarak İslamofobi genel olarak Amerika ve Avrupa'yla ilişkilendirilmektedir. Bunun en önemli nedeninin ise "topyekûn savaş" niteliğindeki olaylar olduğu söylenebilir (Uzun, 2012: 20).

İslamofobiyi ülkeler ve olaylar üzerinden incelemek, konuyu aydınlatma açısından önem taşımaktadır. Örneğin İngiltere'de İslam karşıtlığının miladı 7 Temmuz 2005 saldırıları olarak görülmektedir. 2005 saldırılarından sonra İngiltere Parlamentosu İçişleri Komisyonu tarafından hazırlanan rapora göre ülkede Müslümanlar kendilerini tehdit altında hissetmektedirler. Ayrıca kendilerine nefret duyduklarını düşündükleri "beyaz İngilizler" in güçlü bir bahanelerinin ortaya çıktığını düşünmektedirler.

Söz konusu rapora göre, saldırılardan sonra ırkçı tutumun artmasıyla Müslümanlar korku içinde yaşamaya ve kendi dinlerini yaşamamanın zorlaşacağına yönelik kaygı duymaya başlamışlardır (Parliament UK, 2022). Özetle İngiltere'de İslamofobik olayların arttığını söylemek

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITI TUTUM VE İSLAMOFOBİ

mümkündür. Genel olarak 2018 yılında dine bağlı olan nefret suçlarının sayısı yıllık %40 oranında artmış ve 2015 yılından bu yana neredeyse iki katına çıkmıştır (Bayraklı ve Hafez, 2018).

İskoçya'da da 11 Eylül saldırıları sonrası Müslümanlara karşı taciz, şiddet ve ötekileştirme artmış ve rahatsız edici bir tutum almaya başlamıştır. Saldırlardan sonra İngiltere Müslüman Konsey'ine "Siz buraya ait değilsiniz.", "Bu Müslümanlara karşı açılmış bir savaştır." gibi çeşitli mesajlar atılmıştır (Uzun, 2012). 2016 yılında Tell MAMA UK derneğinde 1.223 İslamofobik saldırı rapor edilmiş ve bu saldırıların %20'sini fiziksel saldırılar kapsamakla birlikte, saldırıya maruz kalanların %56'sını kadınlar oluşturmuştur (Tell MAMA, 2016).

11 Eylül saldırılarından sonra İslamofobi Belçika'da da yoğun şekilde gündeme gelmiştir. Ülkede Müslümanların karşı karşıya kaldığı sorunlardan biri barınma konusundadır. Müslümanlar nüfusun çoğunluğunu oluşturan kesime göre daha kötü barınma, korunma ve güvenlik şartlarına sahip olduğu vurgulanmaktadır. Ülkede yaşanan sorunlardan bir diğeri yabancıların, özellikle de Müslümanların iş bulma konusunda yaşadıkları ayrımcılıktır. Çıkarılan istatistiklere göre Faslıların ve Türklerin işsizlik oranı Belçikalılarınkine göre beş kat daha fazladır (Aydın ve Yıldırım, 2018: 17). Ayrıca ülkede Müslümanların karşı karşıya kaldığı diğer İslam karşıtı eylemler eğitim, komşuluk ilişkileri ve basın yayın konusundadır.

Günümüzde Belçika'da İslamofobik olayların bitmediğini görmekteyiz. Belçika'nın başkenti Brüksel'de düzenlenen terör saldırısından sonra İslam karşıtlığı artmış ve terör saldırısını izleyen ay içerisinde 36 İslamofobik olay gerçekleştirilmiştir (Sabah, 2018). Bununla birlikte 2018 yılında 70 İslamofobik olay vakası kaydedilmiş ve İslamofobi mağdurlarının %76'sını kadınlar, %24'ünü erkekler oluşturmuştur. Bildirilen işyeri ayrımcılığının %84'ü İslamofobiye aittir ve bununla birlikte bildirilen İslamofobik saldırıların %29'u internet üzerinden gerçekleştirilmiştir (Bayraklı ve Hafez, 2018: 582).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Müslümanlar ile diğer Avrupa ülkelerine kıyasla daha erken tanışan Fransa'da da İslam karşıtlığı gündemdedir. Ülkede İslamofobiye oluşturan koşullar, diğer Avrupa ülkelerindeki gibidir. Fakat göçmen karşıtlığı konusunda diğer ülkelerden farklı olarak Fransa'da, Yahudilere karşı benzer davranışların varlığından söz edilmektedir (Ece, 2018: 82). Ülkede İslamofobik davranışların artması, yine diğer ülkelerde olduğu gibi 11 Eylül saldırılarından sonra ivme kazanmıştır. Özellikle de 2010 ile 2017 yılları arasında birçok Müslüman azınlığa yönelik siyasi tartışmalar gündeme gelmiştir. 2004 yılında okullarda başörtü takmak, 2011 senesinde kamusal alanlarda burka ve peçe kullanmak yasaklanmıştır. 2016 yılında Müslüman kadınların tercih ettiği bir tür mayo olan burkini giyilmesi engellenmiştir. Bu yasaktan sonra Nice'te Müslüman bir kadın polisler tarafından giysilerinin belirli bir bölümünün çıkarılması konusunda zorlanmıştır (Gafuroğulları, 2019: 69). 2011 yılında da Fransa'da haftalık olarak yayınlanan Charlie Hebdo Dergisi Hz. Muhammed'i ve Müslümanları aşağılayan karikatürler yayınlamıştır.

Söz konusu durum, ciddi çatışmalara sebep olmuştur. 7 Ocak 2015 tarihinde derginin Paris'teki ofisi silahlı saldırıdan tarafından basılmış ve dergi çizelerinin de bulunduğu 10'un üzerinde kişi öldürülmüştür. Müslüman olduğu iddia edilen saldırıdan, Fransız polisinin gerçekleştirdiği operasyonla yakalanmıştır (Aslan vd., 2016: 455). 2015 senesinde Charlie Hebdo dergisinin Paris'teki ofisine yapılan saldırı ve aynı yılın Kasım ayında Bataclan Tiyatrosu binasında gerçekleştirilen terör saldırılarından sonra, Müslümanlara yönelik ayrımcılık daha da şiddetlenmiş, camilere yapılan saldırılar ve polis baskınlarında ciddi artış gözlemlenmiştir.

Fransa'da İslamofobiyle Mücadele Derneği (CCIF) tarafından hazırlanan rapora göre de 2015 saldırılarından sonra Müslümanlara yönelik saldırıların artmış; ancak saldırıların 2016 yılında %35,5 iken, 2017 yılında %21,7'ye düştüğü gözlemlenmiştir. Bununla birlikte rapora göre, İslam karşıtı saldırıların büyük çoğunluğu, Müslüman kadınlara karşı yapılmıştır (Collectif Centre, 2018).

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITI TUTUM VE İSLAMOFOBİ

İslamofobik saldırıların yaşandığı ülkelerden bir diğeri Danimarka'dır. Danimarka'nın konu açısından can alıcı noktası 30 Eylül 2005 tarihinde yayınlanan 12 karikatürle ortaya çıkan krizdir. Jyllands-Posten isimli gazetede Hz. Muhammed'e ve Kur'an-ı Kerim'e yönelik saygısızca bir karikatürün paylaşılmasıyla kriz başlamıştır. Başbakan Anders Fogh Rasmussen'in karikatürlerin yayımlanmasını düşünce ve basın özgürlüğü olarak görmesi ve bu nedenle Müslümanlardan özür dilememesi, birçok ülkede protestoların yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Yaşanan olaylar, 100'ün üzerinde kişinin ölümüyle sonuçlanmıştır. Uzun süre gündemde kalan kriz ve bu bağlamda yaşanan olayların, bütün taraflar adına yararlı olmadığı, önyargıları tahkim ettiği, problemleri arttırdığı ve insanların bir arada yaşamasını engelleyici işlemlere neden olduğu düşünülmüştür (Özmen, 2017: 116). 2019 yılında Kopenhag'da düzenlenen iftar programını protesto eden aşırı sağcılar tarafından "Avrupa Bizim" yazılı pankartlarla eylem yapılmış, megafon ile İslam ve Müslüman karşıtı sloganlar atılmıştır (Hürriyet, 2019). 2020 yılında ise ülkede 60 kişiye kamuoyunda "burka ve peçe" yasası olarak da bilinen "Örtünme Yasası"na aykırı davranmaktan idari para cezası uygulanmıştır (Independent Türkçe, 2020).

Hollanda da 2015 yılından sonra İslamofobik söylemler artmıştır. 2016 yılında 35 camiye saldırı düzenlenmiştir. Yapılan saldırılardan birinde saldırganların saldırıyı gerçekleştirmeden önce WhatsApp üzerinden yazıştıkları ve birbirlerine "Bütün mülteciler Auschwitz'e" gibi radikal söylemler içeren mesajlar gönderdikleri belirlenmiştir (Valk, 2016: 11). Ülkede 2017 yılında yapılan seçimlerde de partiler tarafından göçmen karşıtlığı bir seçim kampanyası olarak sunulmuştur. PVV partisi (Party for the Freedom-Özgürlük Partisi) ana hedef olarak "İslamsızlaştırma"yı seçmiştir (Valk, 2016: 11).

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Parti faaliyetlerinin çoğu da İslam aleyhtarlığı üzerinedir. Avrupa-Akdeniz Göç ve Kalkınma Merkezi (EMCEMO) tarafından yayınlanan raporda Müslümanların çalışma hayatlarında ve sosyal medyada yoğun şekilde İslamofobik davranışlara maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Beraberinde bu davranışlar, Müslümanların iş hayatlarında da karşılımlarına çıkmıştır. Örnek olarak inanç gereği giyilen kıyafetleri ya da sakalları sebebiyle iş veya staj başvurularının reddedilmesi konularına değinilmiştir. Beraberinde de kadınların bu gibi nedenlerle dini kıyafet giymeye korktukları belirtilmiştir. Raporda dikkat çeken şeyde Müslümanların artık bunlarla yaşamayı öğrendiklerini dile getirmesidir. Bu normalleşmeye Hollanda'daki sağ partilerin söylemleri ve medya kuruluşlarının neden olduğunu söyleyebilmekteyiz (Batı Raporu, 2022).

Macaristan'da da göçmen karşıtlığı durumuna bakıldığında, göç konusunun 2015 yılından önce yaygın bir siyasi konu olmadığı görülmektedir. 2013 senesinde kamuoyunda ülkenin ekonomik ve demografik nedenlerle göçe ihtiyacı olduğunu ve devletin göç konusundaki önyargılarla etkili diyaloglar başlatarak mücadele edilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Ancak 2015 yılında Macaristan; Almanya, İskandinavya ve Batı Avrupa'nın diğer bölgelerine giden mülteciler için önem taşıyan 'geçiş ülkelerinden' biri haline gelmiştir. Bu durumda Macaristan, mülteci karşıtı ülkelerden biri haline gelmiştir.

Ülkede göçmen karşıtı duyarlılığın artmasıyla göçmenler, Hırvatistan ve Slovenya'ya itilmek ve o bölgelerden geçmek durumunda kalmıştır (İbrahimoglu, 2022). Özellikle göçmen karşıtlığının yayılmaya başladığı bu süreçte ülkedeki medya kuruluşlarının büyük etkisi olduğu aşikârdır. Müslümanlar medyada; farklı, kültürel normları dışlayan ve uyum konusunda eksik olarak betimlenmiştir. Bu nedenle iktidar partisi Fidesz'in 2015 yılından beri göç krizini oluşturan tartışmalarda ana faktör olmasındaki nedeni de partinin medya hâkimiyetiyle açıklayabilmekteyiz. Macaristan Başbakanı Viktor Orban, Avrupa Komisyonu Başkanı

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITI TUTUM VE İSLAMOFOBİ

Ursula von der Leyen'le Brüksel'de göç konusunda görüşme yaptıktan sonra Reuters'e verdiği demeçte, "Müslüman ve Hıristiyan toplumunun karışımının barışçıl bir toplum olabileceğini ve insanlar için güvenlik ve iyi bir yaşam sağlayabileceğini düşünmüyoruz." şeklinde konuşmuştur (Daily Sabah, 2022).

1992 yılında Macarların %15'i yabancı düşmanı tutumlara sahip olduğunu belirtmiştir. Ancak bu sayı 2014 yılında %39'a yükselmiştir. Pew Araştırma Merkezi'ne göre, 2016 yılında Macarların yüzde 72'si Müslümanlar hakkında olumsuz görüşlere sahip olmuşlardır (Brookings, 2022). 2017 yılında yapılan bir ankette, cevap verenlerin %64'ü "Müslüman ülkelerden gelen tüm göçün durdurulması gerektiği" yönünde oy kullanmıştır (Chatham House, 2022). 2018 yılının Ekim ayında da Müslüman karşıtlığı %67'ye ulaşmıştır (Brookings, 2022).

Macaristan'da yapılan düzenlemeler ve sınır çitinin inşa edilmesinden sonra ülkede özellikle Ortadoğu'dan Avrupa'ya gelen göçmen sayısı önemli oranda azalmıştır. Macaristan Merkez İstatistik Ofisi'ne göre, 2015 yılında 177.135 kişi Macaristan'a sığınma talebinde bulunmuştur. Ancak bu sayı 2018 yılında 671'e düşmüştür (Media Diversity, 2022).

Avrupa'da Müslümanların karşılaştığı sorunlar yukarıda bahsi geçen ülkeler ve olaylar örneğinde bariz şekilde gözler önüne serilmektedir. Yapılan araştırmalara göre, Müslümanların çoğu istihdam, eğitim ve barınma konularında ayrımcılığa uğramaktadırlar. Bölgede yaşayan Müslümanların eğitimdeki başarı oranları diğer kesime göre ortalamanın altında ve işsizlik oranları ise ortalamanın üzerinde kalmaktadır. Müslümanlar yoğunlukla düşük nitelikte işlerde çalıştırılmakta, Müslüman gençler sosyal kariyerlerinde birçok engelle karşılaşmakta ve bunun sonucunda ümitsizlik içine düşebilmektedirler. Müslümanların karşı karşıya kaldığı yaygın olaylar, sözlü eylem ve gösteriler şeklindedir.

“Islamophobia: A Challenge for Us All” raporuna göre İslamofobik tavır içinde olan bireyler İslam’ı durağan ve değişime açık olmayan, diğer kültürler arasında ortak değeri bulunmayan, şiddete dönük, saldırgan, tehlikeli, teröre destek sağlayan, siyasi bir ideolojik akım olarak siyasi ve askeri anlamda üstünlük sağlamaya çalışan bir din olarak algılanmaktadır. Dolayısıyla İslamofobik yaklaşım İslam düşmanlığını olağan bir durum olarak kabul etmektedir (Uzun, 2012).

SONUÇ

İslamofobinin tarihi çok eskilere, İspanya’da Endülüs’ün Emeviler tarafından fethedilmesine kadar uzanmaktadır. Kavram; yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve göçmenlere yönelik saldırılarla doğrudan ilişkilidir. İrkçilik belirli bir ırkı daha üstün ya da aşağı görme anlamına gelmekte; yabancı düşmanlığı ise ötekini farklı görme, ötekinden korkma anlamını taşımaktadır. Bilhassa ekonomik sıkıntılar yaşayan ve daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak isteyen kişiler, göç etmeyi tercih etmiş ya da göçe maruz kalmışlardır. Avrupa’nın da büyük oranda göç almasıyla bölgede birtakım problemler doğmaya başlamıştır. Göçmenlerin kendi işlerini elinden aldığını ve bölgeye adapte olamadığını düşünen insanlar göçmen karşıtı bir tutum sergilemeye başlamışlardır. Bölgede yükselişe geçen aşırı sağ partiler göçmen karşıtı söylemlerde bulunmuş, seçmenleri kendi tarafına çekmeye çalışmışlardır.

Yayınlanan birçok rapora göre Avrupalı insanların bir kısmı göçmenlerin suç oranlarını arttırdığını, ülkeye hastalık getirdiklerini, işsizliğe ve ücretlerin düşmesine neden olduklarını düşünmektedirler. Avrupa’da yaşanan göçlerin büyük kısmını Müslümanlar oluşturmaktadır. Batı toplumlarında yaşayan göçmenlerin büyük kısmının Müslümanlardan oluşması İslamofobi inşasında göç unsurunu önemli etkenlerden biri olarak ortaya çıkarmaktadır. Özellikle de 11 Eylül saldırıları ve ardından

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITI TUTUM VE İSLAMOFOBİ

2003 İstanbul, 2004 Madrid, 2005 Londra ve 2015 Paris'te yaşanan terör saldırılarında İslam'a yönelik önyargılar artmış, yabancı karşıtlığı adeta İslam karşıtlığıyla özdeşleşmiştir. Bu doğrultuda Müslümanlar iş yerlerinde, barınma konusunda, eğitim, güvenlik, basın yayın ve komşuluk ilişkilerine kadar ayrımcılıkla karşı karşıya kalmışlardır.

Avrupa'nın hoşgörü söylemi İslamofobi, yabancı düşmanlığı ve ırkçılığın artan etkisiyle anlamsız bir hale gelmektedir. Günümüzde Avrupa'nın İslam'a yaklaşımı evrensel insan hak ve özgürlüklerini görmezden gelerek çifte standart olmanın ötesine geçemediği söylenebilmektedir.

Günümüzde İslamofobi, Avrupa'da hala varlığını sürdürmekte ve Müslümanların öteki olarak görülmesine neden olmaktadır. Avrupa'da işbaşına gelen farklı iktidarların, sorunun çözümüne ilişkin kalıcı önlemler almadıkları ve bu faktörü siyasi mücadele aracı olarak kullandıkları söylenebilmektedir.

KAYNAKÇA

A Constructed Threat: Identity, Intolerance and the Impact of Anti-Muslim Hatred. (2016). Tell MAMA, <https://tellmamauk.org/constructed-threat-identity-intolerance-impact-anti-muslim-hatred-tell-mama-annual-report-2016>.

ADIGÜZEL, Y. (2022) Göç Sosyolojisi. Ankara: Nobel Yayınları.

AKÇA, M. (2016). Avrupa'da Irkçılığın Değişen Yüzü: İslamofobi. Karabük: Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AKÇA, M. ve KEDİKLİ, U. (2017). Soğuk Savaş Sonrası Avrupa'da Artan İslamofobi. TESAM Akademik Dergisi, 4(1), 57-95.

AKTAŞ, M. (2014). Avrupa'da Yükselen İslamofobi ve Medeniyetler Çatışması Tezi. Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, 13(1), 31-54.

Anti Muslim Populism in Hungary From the Margins to the Mainstream. (2022). Brookings, <https://www.brookings.edu/research/anti-muslim-populism-in-hungary-from-the-margins-to-the-mainstream/>.

ASKER, AÇ (2016). Rusya'da Yabancılar ve Yabancılaşan Vatandaşlar Zenofobi Kışkacında. TYB Akademi, 173-186.

ASLAN, S. vd. (2016). İslamofobi ve Batı Dünyasındaki Yansımaları. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(16), 451-463.

Avrupa'da Türkiye Kökenlerine Yönelik Irkçı ve Yabancı Düşmanlığı İçerikli Eylemler 2014 Yılı Raporu. Ankara: TBMM.

Avrupa'nın İslamofobi Raporunda Korkunç Gerçekler. (2018). Sabah, <https://www.sabah.com.tr/dunya/2018/04/02/avrupanin-islamofobi-raporunda-korkunc-gercekler>.

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITI TUTUM VE İSLAMOFOBİ

AYDIN, M. Z. ve YARDIM, M. (2018). "Belçika'da İslamofobi ve Müslümanlara Yönelik Ayrımcılık. C.Ü İlahiyat Fakültesi Dergisi, 12(1), 8-32.

BAŞLAMIŞ, C. (2004). Rusya'da "Dazlak" Tehlike. Deutsche Welle, <https://www.dw.com/tr/rusyada-dazlak-tehlike/a-2526444>.

BAYRAKLI, E. ve HAFEZ, F. (2018). European Islamophobia Report. İstanbul: SETA.

BOZLAK, A. (2019). Batı'da İslamofobik Temalar Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BUTTERWEGGE, C. (2002). Globalismus, Neoliberalismus und Rechtsextremismus. Utopie Creativ, 55-67.

BÜYÜKTAVŞAN, H. Z. (2019). Güney Afrika'daki Irkçı Apartheid Rejimi: 1948-1994, Africana-İnönü Üniversitesi Uluslararası Afrika Araştırmaları Dergisi, 1(1), 26-41.

CANATAN, K. (2007). İslamofobi ve Anti-Semitizm: Kavramsal ve Tarihsel Bir Yaklaşım, (der.) Kadir Canatan ve Özcan Hıdır, Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm. Ankara: Eski Yeni Yayınları.

CEYHAN, N. (2018). 21. Yüzyılda İslamofobi ve Avrupa. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Council Of Europe. (2022) Combining Diversity And Freedom in 21st-Century Europe. <https://rm.coe.int/16806b97c5>.

ÇELİK, K. E. ve EROL, M. S. (2019). Kuşak-Yol Girişimi Bağlamında ABD'nin İran Politikasının Analizi. Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi, 3(2), 11-41.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Danimarka'da İftar. (2019) Hürriyet, <https://www.hurriyet.com.tr/avrupa/iftari-basip-kuran-yaktilar-41233695>.

Danimarka'da 60 Kişiyi "Örtünme Yasası'nı" İhlal Cezası Verildi. (2020). Independent Türkçe, <https://www.indyrturk.com/node/220606/dunya/danimarkada-60-kisiye-ortunme-yasasinu-ihlal-cezasu-verildi>.

DEMİRKAN, T. (2018). Grafiklerle: Avrupa'da Göçmen Karşıtlığının En Yüksek Olduğu Ülkeler. BBC, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43392262>.

DÜĞER, Y. (2020). Bir İnsan Hakkı İhlali Olarak Yabancı Düşmanlığı ve Rusya'da Yabancı Düşmanlığının Tarihsel Kökeni. Uluslararası Afro-Avryasya Araştırmaları Dergisi, 5(10), 53-72.

ECE, E. (2019). Günümüz Avrupasında İslamofobi ve Yansımaları: Almanya ve Fransa Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ERDEN KAYA, E. (2021). Yeni İrkçılık Ekseninde İslamofobi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EROL, M. S. (2012). İdeoloji ve Dış Politika. Dış Politika Analizinde Teorik Yaklaşımlar: Türk Dış Politikası Örneği, Ertan Efeğil ve Mehmet Seyfettin Erol, (ed.) Ankara: Barış Kitabevi, 123-145.

European Parliament. (2019). The Migration Issue, europarl.europa.eu.

GAFUROĞULLARI, S. (2019). Avrupa'da İslamofobi: Almanya, Avusturya ve Fransa Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Göç. (2022) TDK, <https://sozluk.gov.tr>.

HACKETT, C. (2017). 5 Facts About the Muslim Population in Europe. Pew Research, <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/11/29/5-facts-about-the-muslim-population-in-europe>.

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITI TUTUM VE İSLAMOFOBİ

HIDIR, Ö. (2017). İslamofobi-Irkçılık-"Kültürel Irkçılık" İlişkisi. Ombudsman Akademik, (7), 23-49.

Hollanda'nın İslam Karşıtlığı Raporu Yayınlandı. (2022). Batı Raporu, <https://batiraporu.com/islamofobi/hollandanin-islam-karsitligi-raporu-yayimlandi>.

International Migrant Stock 2019. (2019). UN, <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/international-migrant-stock-2019.html>.

IOM. (2019). Who Is A Migrant, <https://www.iom.int/who-is-a-migrant>.

IOM. (2020). World Migration Report, publications.iom.int.

İBRAHİMAĞAOĞLU, E. (2022). Balkan Koridorundaki Ülkelerin Göçmen Politikaları. İlke Analiz, <https://www.ilkeanaliz.net/2022/02/15/balkan-koridorundaki-ulkelerin-gocmen-politikalari>.

KIRMAN, A. (2010). İslamofobinin Kökenleri: Batılı mı, Doğulu mu?. Journal of Islamic Research, 21(1), 21-39.

KUMRU, Ç. (2018). Huntington'ın "Medeniyetler Çatışması" Üzerine Değerlendirmeler. Ulak Bilge, 6(4), 603-614.

Levada.ru. (2016). Russia's Friends and Enemies.

LEWIS, Bernard. (1990). The Roots of Muslim Rage. The Atlantic Monthly, 47-60.

Mix of Muslim Christian Society Not Possibly Peaceful Hungarys Orban Says. (2019). Daily Sabah, <https://www.dailysabah.com/world/europe/mix-of-muslim-christian-society-not-possibly-peaceful-hungarys-orban-says>.

OPYAR, Z. ve KENEPEK, B. (2007). Avrupa'da Göç ve İslamofobi. Sakarya: Diaspora Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

ÖZMEN, N. (2017). Karikatür Krizi: Danimarka'da Homojen Kültür Söylemi ve İslamofobi'nin Tezahürü. *Diyanet İlmi Dergisi*, 53(2), 101-118.

ÖZMETE, Emine vd. (2018). Yabancı Düşmanlığı (Zenofobi) Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 40(2), 2148-9424.

Rapport CCIF. (2018). Collectif Contre.

Rus Dazlakların Hedefi Türk Oldu. (2022). *Milliyet*, <https://www.milliyet.com.tr/pembenar/rus-dazlaklarin-hedefi-turk-oldu-5216549>.

Terrorism and Community Relations, (Sixth Report of Session 2004-05). (2022). House of Commons-Home Affairs Committee, <https://publications.parliament.uk/pa/cm200405/cmselect/cmhaff/165/16507.htm#a23>.

Türk'ü Öldüren Rus Dazlağa 7 Yıl. (2022). *Milli Gazete*, <https://www.milligazete.com.tr/haber/1183453/turk-u-olduren-rus-dazlaga-yedi-yil>.

UZUN, N. (2012). Avrupa'da İslamofobi. İstanbul: Pınar Yayınları.

ÜNVER, C. (2015). Alman Kışı Neo-Liberal Çağın Almanya'sında Irkçılığın Hedefindeki Göçmenler, Ankara: Nika Yayınevi.

VALK, I. (2016). 2016 Avrupa İslamofobi Raporu, Hollanda'da İslamofobi. İstanbul: SETA.

What Do Europeans Think About Muslim Immigration?. (2022). Chatham House, <https://www.chathamhouse.org/2017/02/what-do-europeans-think-about-muslim-immigration>.

STRUCTURED ABSTRACT

Islamophobia means fear of Islam as a word. The concept expresses the prejudice and discrimination against Muslims and the religion of Islam. Today, Islam has been alienated due to reasons such as the high immigration of Europe, globalization and the effect of neoliberalism. These migration movements towards Europe not only have an anti-Islamic effect, but also affect the Muslim people living there. Muslims have become the target of discrimination and prejudice day by day. The situation of seeing Muslim immigrants as a threat and feeling fear increases the anti-Islamism as this fear spreads in the society. As Muslims are affected by this situation, the subject gains importance and takes its place in the agenda. Today, anti-Islamism makes its presence felt by demonstrations and actions. In this context, while the perception of Islamophobia softens the culture of coexistence in Europe, it also creates serious problems in the field of human rights.

Additionally, The religion of Islam has been used for politics by some parties. The religion of Islam is often described as a violent religion. The media denigrate After the Cold War period, far-right parties increased. Also, after the September 11 attacks, the view on Islam has changed. However, racism came to the added to agenda. This situation has evolved to not want Muslims in society. Over time, Muslims have become the target of discrimination, intolerance, violence and prejudice. The causes of the 2008 economic crisis were attributed to immigrants.

Racism, xenophobia and alienation are important concepts in the emergence of Islamophobia. Racism is based on the idea of seeing one race as superior or inferior to another. The concepts of racism and xenophobia consolidate on discrimination. Fear of the marginalized people in society took the form of hatred over time. However, xenophobia

is perceived as hating foreigners. Islamophobia generally means fear of Islam. Islamophobia is a sociological concept and means fear, hatred, humiliation against Islam and Muslims. Islamophobia refers to the conscious hostility towards Islam through the media and politics. Islamophobia is generally associated with America and Europe. Pew Research Center conducted research in 10 countries in 2016.

According to this research, Hungary, Italy, Poland and Greece have come to the fore in terms of Islamophobic discourses. Accordingly, examples are given in the article about some countries and events in Europe. For example, after the First World War, there was a need for immigrants in England. Therefore, immigration rates have increased. However, after the 2005 attacks and the September 11 attacks in the country, Islamophobia has become widespread in the country. After these events, Muslims thought that they could not live their religion comfortably. In 2018, the number of hate crimes related to religion increased by 40% in one year. In this case, it has almost doubled since 2015. After the September 11 attacks, Islamophobia came to the fore in Belgium.

One of the problems faced by Muslims in the country is about harbouring. Muslims have worse harbouring, protection and security conditions than the majority of the population. Another problem in the country is the discrimination that foreigners, especially Muslims, experience in finding a job. Anti-Islamism is also on the agenda in France, which has met Muslims before compared to other European countries. Islamophobic behavior in the country increased after the September 11 attacks. Hijab in schools in 2004 and wearing burqas and veils in public places were banned in 2011. In 2016, the wearing of the burkini, a type of swimwear preferred by Muslim women, was prohibited. Another country where Islamophobic attacks are experienced is Denmark.

AVRUPA'DA GÖÇMEN KARŞITI TUTUM VE İSLAMOFOBİ

A crisis emerged in Denmark with 12 caricature published on 30 September 2005. After this crisis, protests started in the country and more than 100 people were injured. In the Netherlands, Islamophobic discourses have increased after 2015. In 2016, 35 mosques were attacked. Far right parties have chosen “de-Islamization” as their election campaign. In the report published by the Mediterranean Migration and Development Center recently, it has been determined that Muslims are exposed to intense Islamophobic behaviors in their working lives and on social media. In addition, these behaviors have also appeared in the business life of Muslims. Considering the anti-immigrant situation in Hungary, it is seen that the issue of migration was not a common political issue before 2015. Muslims in the media; different, excluding cultural norms, and lacking in adaptation.

According to the Pew Research Center, 72 percent of Hungarians in 2016 had a negative view of Muslims. In 2018, anti-Muslim sentiment was 67%. After the devising in Hungary and the construction of the border hedge, the number of immigrants coming to Europe, especially from the Middle East, decreased significantly.

The problems faced by Muslims in Europe are explained through some countries and examples. As a result, Muslims are discriminated against in terms of employment, education and harbouring. The success rates of Muslims in education in the region remained below average and unemployment rates, on the other hand, are above average. Muslims are mostly employed in low-quality jobs. They face many obstacles in their social careers. As a result of this, they experience despair. Most of the immigrants living in Western societies are made up of Muslims. For this reason, islamophobia is one of the important factors in migration. Today, Islamophobia still exists in Europe, it also causes the alienated of Muslims.